

OBSAH

Pavoukovci České republiky	2
Materiál druhů rodu <i>Porrhomma</i> z Ukrajiny	3
V jeskyňce žádný nález, ale na svahu překvapení	4
Zapomenutá determinace	6
<i>Argyrodes</i> vs. <i>Steatoda</i> – 0:1	8
Postřehy z potravní strategie křížáka <i>Larinioides sclopetarius</i> včetně kleptoparazitického chování jeho mláďat	10
Jarda Hajer má už zase jubileum	15
Lenka Kubcová 50 – rozhovor	17
Zoologické dny Ostrava 2024	21
Česká bibliografie	22
Inventarizační průzkumy 2023	24
Pokyny pro autory	25

PAVOUKOVCI ČR

Pavoukovci České republiky

V prvním pololetí roku 2024 nepřibyl (nebyl publikován) do české arachnofauny žádný druh. K 15.7.2024 čítá seznam ČR 909 druhů pavouků, 39 sekáčů a 39 štírků.

Taxonomické změny:

Do „nově“ vzniklé čeledi Cicurinidae byly z našich druhů přesunuty rody *Bromella* a *Cicurina* (GORNEAE *et al.* 2023).

Bromella falcigera (Balogh, 1935) – Cicurinidae (← Dictynidae)

Cicurina cicur (Fabricius, 1793) – Cicurinidae (← Hahniidae)

Dactylochelifera latreillii (Leach, 1817) → *Dactylochelifera degeerii* (C. L. Koch, 1835)

Při revizi štírků druhového komplexu „*Dactylochelifera latreillii*“ bylo zjištěno, že jedinci vyskytující se na našem území náleží druhu *Dactylochelifera degeerii* (MUSTER *et al.* 2024).

Ondřej Machač

GORNEAU J. A., CREWS S. C., CALA-RIQUELME F., MONTANA K. O., SPAGNA J. C., BALLARIN F., ALMEIDA-SILVA L. M. & ESPOSITO L. A. 2023: Webs of intrigue: museum genomics elucidate relationships of the marronoid spider clade (Araneae). *Insect Syst. Diver.* 7 (5): 1–18.

MUSTER C., KORBA J., BOGUSCH P., HENEBERG P. & ŠTĚHLAVSKÝ F. 2024: Yet they differ: Reconsiderations of diversity within *Dactylochelifera latreillii* (Arachnida: Pseudoscorpiones). *Diversity* 16 (137): 1–24.

Materiál druhů rodu *Porrhomma* z Ukrajiny

Material of species of the genus *Porrhomma* from Ukraine. *Porrhomma oblitum* (O. Pickard-Cambridge, 1871), a new record for the Ukraine, was revealed among previously omitted material from Ukraine.

Před několika lety mi Volodymyr Lesnik poskytl materiál druhů rodu *Porrhomma* sebraný na území Ukrajiny. Jenže materiál nebyl lokalizován a nějak mi zapadl. Až časem jsme se domluvili, ale údaje jsem již v publikaci (Růžička 2018) nesvedl využít. Proto je uvádím zde.

UKRAINE, Lviv Area, Mykolaivskiy District, Kolodruby Village, ash-oak forests of the Dniester floodplain, approximately 49.5051°N, 23.8527°E, leg. Anna Hirna.

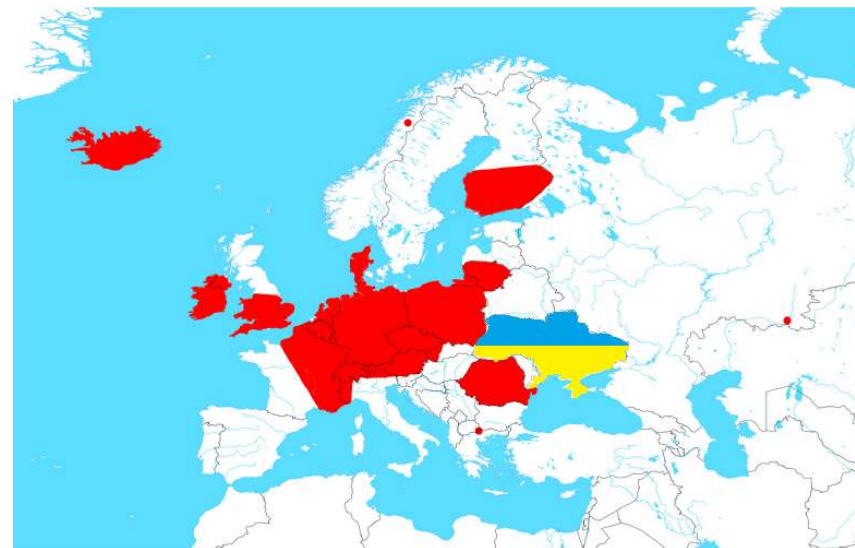
V materiálu jsou zastoupeny čtyři druhy: *Porrhomma campbelli* F. O. Pickard-Cambridge, 1894, *Porrhomma microphthalmum* (O. Pickard-Cambridge, 1871), *Porrhomma oblitum* (O. Pickard-Cambridge, 1871) a *Porrhomma pygmaeum* (Blackwall, 1834). *Porrhomma oblitum* je novým druhem pavouka pro Ukrajinu.

Materiál bude uložen v Národním muzeu, Praha. Sláva Ukrajině!

5.5.2001	počet jedinců
<i>Porrhomma microphthalmum</i>	1 ♂, 2 ♀♀
<i>Porrhomma oblitum</i>	5 ♂♂, 10 ♀♀
<i>Porrhomma pygmaeum</i>	68 ♂♂, 64 ♀♀
20.5.2001	
<i>Porrhomma microphthalmum</i>	1 ♀
<i>Porrhomma oblitum</i>	4 ♂♂, 4 ♀♀
<i>Porrhomma pygmaeum</i>	38 ♂♂, 26 ♀♀
3.4.2004	
<i>Porrhomma oblitum</i>	3 ♂♂, 1 ♀
<i>Porrhomma pygmaeum</i>	2 ♂♂, 7 ♀♀
1.5.2004	
<i>Porrhomma campbelli</i>	1 ♀
<i>Porrhomma microphthalmum</i>	1 ♀
2.5.2004	
<i>Porrhomma pygmaeum</i>	2 ♂♂, 1 ♀

Vlastimil Růžička

Růžička V. 2018: A review of the spider genus *Porrhomma* (Araneae: Linyphiidae). *Zootaxa* **4481** (1): 1–75.

Aktuální rozšíření druhu *P. oblitum*

V jeskyňce žádný nález, ale na svahu překvapení

No find in a cave, but a surprise on the slope. An unexpected occurrence of *Erigonoplus foveatus* (Dahl, 1912) on a small slope is the third record of the species in the Czech Republic.

Mezi vesnicemi Bílence a Voděradý na Chomutovsku se nachází na levé straně říčky Chomutovky nevelká strmá, výhřevná a suchá stráň tvořená písčitymi jíly a travinobylinnými společenstvy s řídkým výskytem keřů a několika duby (**obr. 1**). Ve svahu je vyhloubena jeskyňka, která údajně během druhé světové války sloužila jako protiletectký kryt (**obr. 2**). Tak se do ní podívám. Co kdyby. Ale na stěnách a ani pod jílovitými „kameny“, nutno použít čelovku, žádný pavouček. Pouze při vchodu sítě druhu *Eratigena atrica*. Nechci odejít s prázdnou, tak několik prosevů opadanky ve skupince dubů a keřů. Několik mláďat, samička druhu *Dysdera erythrina* a sameček druhu *Haplodrassus minor*. Takže pro ohroženou a velmi vzácnou skálovku nová lokalita v Podkrušnohoří (vedle stávajících lokalit Nechranická přehrada, Droužkovické rybníky, Stroupeč). Ale co ten zarostlý xerothermní svah, a lokalita se nachází v Českém termofytiku, proč by tam nemohl být některý mimořádný druh? Rozhodnuto a po měsíci, 3.5.2024, další návštěva s lopatičkou a smýkáací sítí. A velký údiv se dostavil. Vedle několika tzv. běžných druhů (*Alopecosa cuneata*, *Argenna subnigra*, *Euophrys frontalis*... a vždy po jednom samečkovi), také jeden sameček zranitelného slídačka *Pardosa bifasciata*, a po vyrýpnutí drnu s mravenci hlavně jeden sameček velmi vzácné a kriticky ohrožené pavučky *Erigonoplus foveatus*. Již je známá z Vátých písků (Růžička 1998)

a Českého termofytika od řeky Ohře (ROUŠAR 2022), ale na takové malé stráni je to skutečně nečekaný výskyt. Dokonce u Ohře byla prozkoumávána členy arachnologické exkurze Bílá stráž u Staňkovic. Dále po proudu Chomutovky se nachází dva podobné svahy, ale rozsáhlejší, snad se na ně dostanu. Ale především, zase asi po měsíci, jsem skoro povinen znovu stráž navštívit. Bude další překvapení?

Tento, pravděpodobně termofilní druh byl prozatím u nás zjištěn na třech lokalitách. Lze ale očekávat, že i přes velmi malou velikost bude objeven i na dalších místech.

Antonín Roušar

RŮŽIČKA V. 1998: Pavouci jihovýchodní Moravy. *Sbor. Přír. klubu v Uh. Hradišti* 3: 23–35.

ROUŠAR A. 2022: *Drassyllus vinealis* (Kulczyński, 1897) a *Erigonoplus foveatus* (Dahl, 1912) na svahu u řeky Ohře. *Pavouk* 52: 17–19.

Obr. 1: Xerothermní stráž u Voděrad (foto A. Roušar)

Obr. 2: Vchod do jeskyňky u Voděrad (foto A. Roušar)

Zapomenutá determinace

Forgotten identification. A search for relevant characters for distinguishing selected species of the genus *Mastigusa* is provided along a comparison with females found in two localities in the Czech Republic.

Při prohlížení epruvetek z předešlých sběrů jsem narazil na jednu s nápisem neurčeno. Dívám se na lístek: 7.1.2007, Třetí mlýn, Bezručovo údolí (Krušné hory), prosev detritu. Pár běžných druhů plachetnatek, ale ještě nějaká „*Hahnia*“. Asi obvyklý druh. Raději zkontroluji epigyny. A objeví se spleť nesymetrických kanálků. Takže *Mastigusa* a celkem velké překvapení. Ale je to *Mastigusa arietina* (Thorell, 1871) nebo *Mastigusa macrophthalma* (Kulczyński, 1897) případně *Mastigusa lucifuga* (Simon, 1898)? K dispozici mám ještě jednu samičku z Českého středohoří od M. Holce. Výsledek je zdánlivě jasný. Ale vulva je fakticky identická s druhem *Mastigusa macrophthalma*. Podobně, po prostudování všech dostupných obrázků se to týká i makadel [i když WUNDERLICH (1986) popisuje určité rozdíly]. Tak ještě porovnat velikost očí. Jsou menší? Potom se jedná o druh *Mastigusa arietina*? A proč to nemůže být *Mastigusa macrophthalma*? No nemůže, protože ve WSC jsou ty velkooké zařazeny do samostatného druhu jako *Mastigusa macrophthalma*. I když je pravděpodobnější, že to jsou

formy stejného druhu, protože jejich genitálie jsou identické a jediné znatelné rozdíly jsou ve velikosti a uspořádání očí. Ačkoliv makadla vykazují nenápadný, ale rozdílný znak. Pokud by došlo k opětovnému přezkoumání pomocí molekulárních dat tak je možné, že by se potvrdilo, že se jedná o další druh. Ale v nové práci (CASTELLUCCI *et al.* 2024) jsou přehledně rozlišeny druhy podle morfologických znaků na pedipalpách, dokonce i s určovacím klíčem. Velmi problematické je rozlišení podle epigyny, i když postavení tzv. blanitých kanálků při ventrálním a dorzálním pohledu může napovědět, o který druh se jedná.

To znamená, že *Mastigusa arietina* je 337. zjištěný druh pro údolí Chomutovky, a počet ohrožených a vzácných druhů se zvýšil na 87 (ROUŠAR 2023). A také to, že v Krušných horách „máme“, vedle jednoho samečka odchyceného P. Krásenským 27.9.2021 pod kůrou javoru v kolonii mravence *Lasius brunneus*, i samičku. Odchycením samičky v lednu je určitým potvrzením výskytu tohoto druhu po celý rok.

Podle databáze České arachnologické společnosti (ČAS 2024) je zaznamenáno vedle sedmi samečků deset samiček. Je to nepravděpodobné, ale možná má někdo ve své sbírce „velkokookého“ jedince. Například z jižní Anglie se uvádí výskyt obou druhů.

Poznámka: Na **obr. 1** je při stejném zvětšení porovnávána velikost zadních středních očí samiček „*Mastigusa*“ z Krušných hor a z Českého středohoří. Jsou oči samic z Českého středohoří velké? Na tom vlastně ani nezáleží, protože jak konstatoval CASTELLUCCI *et al.* (2024), velikost očí není relevantní znak pro odlišení obou druhů. Na **obr. 2** mají obě samičky stejný podstatný znak – průběh blanitých kanálků odpovídající druhu *Mastigusa arietina*. AZARKINA & TRILIKAUŠKAS (2014) zobrazuje také shodný průběh blanitých kanálků, ale mylně přiřadili samičku druhu *Mastigusa macrophthalma*.

Tento u nás ohrožený a vzácný druh byl přeřazen z čeledi Hahniidae do čeledi Cybaeidae.

Antonín Roušar

AZARKINA G. N. & TRILIKAUŠKAS L. A. 2012: Spider fauna (Aranei) of the Russian Altai, part I: families Agelenidae, Araneidae, Clubionidae, Corinnidae, Dictynidae and Eresidae. *Eurasian Entomol. J.* **11** (3): 199–208.

CASTELLUCCI F., LUCHETTI A. & SCHARFF N. 2024: Enigmatic and extravagant genitalia in the spider genus *Mastigusa* (Araneae, Cybaeidae) – a taxonomical revision. *Invertebr. Syst.* **38** (IS23047): 1–27.

ROUŠAR A. 2023: Pavouci (Araneae) horského údolí řeky Chomutovky v Krušných horách (severozápadní Čechy). *Sborník Oblastního muzea v Mostě, ř. přír.* **41**: 133–152.

WUNDERLICH J. 1986: *Spinnenfauna gestern und heute: Fossile Spinnen in Bernstein und ihre heute lebenden Verwandten*. Quelle & Meyer, Wiesbaden. 283 pp.

Relevantní informace byly získány z elektronických zdrojů:

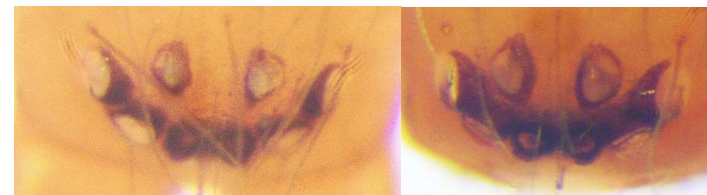
<https://araneae.nmbe.ch/species/key/197/Mastigusa>

<https://doi.org/10.24436/1.Hahniidae>

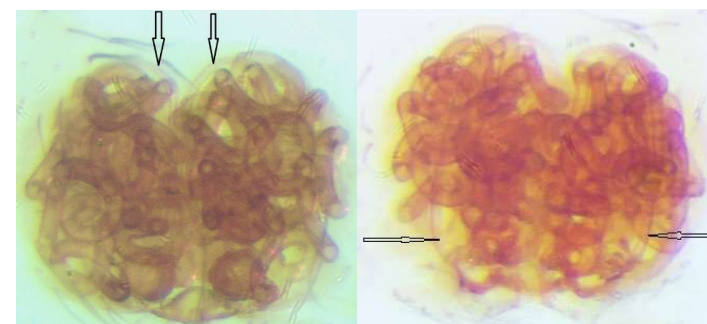
<https://arachnology.cz/rad/araneae-1.html>

<http://www.wsc.nmbe.ch/>

<https://wiki.arages.de/index.php?title=Mastigusa>

Obr. 1: Velikost očí pozorovaných samiček (foto A. Roušar)

Obr. 2: Ventrální a dorzální pohled na epigynu. Šipky označují blanité kanálky. (foto A. Roušar)

BIOLOGIE

Argyrodes vs. *Steatoda* – 0:1

Vždy mě zajímalo, jak může *Argyrodes* krást kořist jiným pavoukům. Tak jsem na dovolené v Chorvatsku (červenec 2023, Nečujam, ostrov Šolta) využil příležitosti a do sítě snovačky půdní (*Steatoda triangulosa*, dále *steatoda*), ve které jsem si všiml jedince snovačky příživné (*Argyrodes argyrodes*, dále *argyrodes*), hodil kolemjdoucího mravence. Kořist se zachytila do sítě, *steatoda* po ní hned vystartovala, po pár vteřinách boje se jí podařilo mravence kousnout a začala ho omotávat pavučinou. *Argyrodes* se aktivitou v síti probral ze strnulosti a začal se pomalu přibližovat ke *steatodě* se znehybněnou kořistí. Jeho pohyb *steatoda* vůbec nevnímala, respektive na něj nijak nereagovala.

Když byl na 3 cm od steatody s kořistí, začal argyroides se sítí cloumat, načež steatoda strnula a začala se chovat, jako by ji někdo přepnul do „úsporného režimu“ – ztratila zájem kořist, otočila se a začala se pomalu vracet do úkrytu. Byla na první pohled vidět změna v tom, jak se pohybovala po síti, najednou byla jak náměsíčná. Argyroides začal spěchat ke kořisti a jal se ji uvolňovat ze sítě. Steatoda byla tou dobou už skoro u úkrytu a po celou cestu na pohyb v síti nijak nereagovala. Když se najednou probírala z omámení, začala zmateně pobíhat pár kroků sem, pár kroků tam a po pár vteřinách vyrazila zpátky do sítě, kde cítila pohyb. Argyroides, ihned jak zaregistroval rychlý pohyb steatody, začal opět třepat se sítí. Steatoda během vteřiny zase přepnula na „úsporný režim“, otočila se a pomalu zalezla až do úkrytu. Argyroides pak dokončil uvolňování kořisti ze sítě a začal se s kořistí přemísťovat směrem od úkrytu steatody. Po pár dalších vteřinách steatoda opět procítila, ucítila pohyb v síti a vyrazila tím směrem. Argyroides ztuhl a nechal steatodu přiběhnout. Ta si kořist převzala a přemístila se i s ní do úkrytu. Chvilí na to se argyroides pomalu přemístil na kraj sítě a schoulil se. Na jeho pohyb steatoda opět nereagovala. Protentokrát zvítězila steatoda.

Radek Šich

Samice snovačky *Argyrodes argyroides* před a během zápasu o kořist (foto R. Šich)

Postřehy z potravní strategie křížáka *Larinioides sclopetarius* včetně kleptoparazitického chování jeho mláďat

Insights into the feeding strategy of the orb-weaver *Larinioides sclopetarius* including kleptoparasitic behaviour of its juveniles. The described parasocial behaviour of *L. sclopetarius* consists in sharing the frame threads of the webs or “web-carpets”, increased tolerance and hunting without orb-webs. This phenomenon appears as a result of an oversupply of prey. According to my observation, the orb-webs on the upper side of bridges are damaged by the wind during the day, so the spiders hunt prey mainly at night. In contrast, under the bridge, the orb-weavers are active during whole day. I have noticed that juveniles of *L. sclopetarius*, *L. ixobolus*, *Nuctenea umbratica* and *N. silvicultrix* are able to steal small insects from the webs of larger individuals.

Křížák mostní – *Larinioides sclopetarius* (Clerck, 1757) je u nás široce rozšířeným, hojným druhem žijícím v okolí stojatých i tekoucích vod. Typický je jeho masový výskyt na mostech a budovách, méně často na něj narazíme na stromech a bylinách. Původním biotopem jsou i skály podél řek (KÚRKA *et al.* 2015; WIEHLE 1931). V jeho potravní strategii se může uplatnit fototaxe, zjevně determinovaná geneticky (HEILING 1999). Na osvětleném místě křížák mostní uloví až 20krát více potravy než na místě tmavém (HEILING & HERBERSTEIN 1999).

SCHMITT (2004) pozoroval křížáky mostní v Severním Porýní-Vestfálsku. Dohromady spolu žili jedinci více generací. Nahromadění pavoučích vláken nazývá autor doslova “síťovými koberci”. Většina exemplářů vylézala na své síte za soumraku, někteří jedinci byli aktivní i přes den. Křížáci se často dostávali do přímého kontaktu na okrajích sítí i mimo ně. Lovili pakomáry, kteří se ve velkém množství chytali do sítí i “koberců”. I dospělí samci byli schopni lovit a požírat kořist. Byl pozorován kanibalismus, dokonce dospělí samci se stávali predátory. Mláďata menší než 3 milimetry se často nacházela na okrajích sítí dospělých samic (SCHMITT 2004).

Křížáci mostní kooperují při stavbě svých kruhových sítí sdílením rámových vláken a “síťových koberců”. V rámci svého druhu se víceméně tolerují, teritoriálně se chovají na lapací části sítě. Někteří jedinci si dovolují i zanechat stavby klasické sítě. Takové chování je důsledkem zvýšené dostupnosti potravy. Bývá nazýváno parasociálním a je spíše známo u některých subtropických a tropických druhů (FOELIX 1992; SCHMITT 2004).

Na základě vlastních pozorování přidávám několik zajímavých postřehů. V Praze na Trojském mostě jsem v roce 2020 pozoroval a fotografoval desítky až stovky křížáků mostních. Uvědomil jsem si výrazný rozdíl ve strategii lovu létavého hmyzu na základě toho, zda žije křížák nahoře na zábradlí mostu, nebo naopak na spodní straně směrem k vodní hladině. Tuto domněnku pak potvrdila další pozorování na jiných mostech: Nahoře na mostním zábradlí se přes den křížáci až na vzácné výjimky schovávají v úkrytech. Jejich síte jsou totiž brzy rozfoukané větrem. Za soumraku křížák vylézá, a než začne stavět novou síť, zkonsumuje zbytky té staré, občas obohacené o drobný dvoukřídlý hmyz, který přes den v pasti uvízl. Přes noc pak pavouk loví jistě i větší potravu (noční motýly), v čemž mu může výrazně pomoci umělé osvětlení

mostu atrahující hmyz. Vespod mostu je ale situace odlišná. Sítě pod mostním stropem vesměs zůstávají zachovalé i přes den a křížáci mohou číhat na centrálním poličku celých 24 hodin (**obr. 1**). Zde teoreticky nemusí být potrava tak dobře dostupná jako nahoře, takže křížák svojí denní aktivitou zvyšuje pravděpodobnost úspěšného lovu. Navíc pod mostem může být více bezpečno před predátory. Výše citované parasociální chování lze nejlépe pozorovat v okolí umělého osvětlení, a to na obou diskutovaných stranách mostů. Na takových místech se hromadí zbytky starých sítí a rámová vlákna, mezi nimiž si pak křížáci napínají sítě nové, nebo loví bez nich (**obr. 2**).

Dalším zajímavým fenoménem v chování křížáka mostního je varianta potravní strategie juvenilních jedinců. Jak již bylo zmíněno, SCHMITT (2004) pozoroval mláďata menší než 3 milimetry na okrajích sítí dospělců. Opakovaně jsem viděl tyto droboučké křížáky využít příležitosti a oloupit svého staršího příbuzného o hmyz (např. pakomára nebo mšici) uvízlý v síti. Jev nastává nejčastěji v době, kdy majitel sítě pobývá v úkrytu, přičemž pohyby takto malého hmyzu a mladých křížáků pravděpodobně nezaznamená (**obr. 3**). Jedná se tak o kleptoparazitismus, podobně jako se nám typicky vybaví u snovaček rodu *Argyrodes* Simon, 1864 (WHITEHOUSE 2011), akorát se děje v rámci stejného druhu. V podstatě totožnou příživu mláďat jsem zaznamenal u tří příbuzných druhů, kde ale nejsou na rozdíl od křížáka mostního dokumentovány známky parasociálního chování. Těmito pavouky jsou křížák rudohnědý – *Larinioides ixobolus* (Thorell, 1873) (**obr. 4**), křížák podkorní – *Nuctenea umbratica* (Clerck, 1757) a křížák rašelinný – *Nuctenea silvicultrix* (C. L. Koch, 1835). Není mi ale známo, zda by se mladí křížáci dokázali příživit na sítích jiného druhu. Ze všech čtyř druhů mi jako nejčastější přijde kleptoparazitické chování mláďat křížáka mostního, a to zřejmě vlivem masového výskytu a parasociálního způsobu života tohoto druhu.

Kryštof Rückl

FOELIX R. F. 1992: *Biologie der Spinnen. 2. Aufl.* Thieme, Stuttgart, 331 pp.

HEILING A. M. 1999: Why do nocturnal orb-web spiders (Araneidae) search for light? *Behav. Ecol. Sociobiol.* **46**: 43–49.

HEILING A. M. & HERBERSTEIN M. E. 1999: The role of experience in web-building spiders (Araneidae). *Anim. Cogn.* **2**: 171–177.

KŮRKA A., ŘEZÁČ M., MACEK R. & DOLANSKÝ J. 2015: *Pavouci České republiky*. Academia, Praha, 623 pp.

SCHMITT M. 2004: *Larinioides sclopetarius*, eine parasoziale Spinne Mitteleuropas? *Arachnol. Mitt.* **27/28**: 55–67.

WHITEHOUSE M. E. A. 2011: Kleptoparasitic spiders of the subfamily Argyrodinae – a special case of behavioural plasticity. In: HERBERSTEIN M. (ed.), *Spider behaviour: Flexibility and versatility*. Cambridge University Press, pp. 348–386.

WIEHLE H. 1931: Spinnentiere oder Arachnoidea, VI. 27: Familie Araneidae. *Die Tierwelt Deutschlands* **23**: 47–136.

Obr. 1: Dospělá samice křížáka *Larinioides sclopetarius* na centrálním poli sítě (foto K. Rückl)

Obr. 2: Parasociální chování křížáků *L. sclopetarius* (foto K. Rückl)

Obr. 3: Dvě mláďata křížáků *L. sclopetarius* na síti dospělé samice (foto K. Rückl)

Obr. 4: Mládě křížáka *Larinioides ixobolus* s úlovkem na síti dospělé samice (foto K. Rückl)

Jarda Hajer má už zase jubileum

Nastojte! Článek k sedmdesátinám doc. RNDr. Jaromíra Hajera, CSc. si dobře vybavuji, napsal ho do našeho zpravodaje Jan Buchar. Pátrám... před deseti lety!! To je neuvěřitelné. Letos tedy bude Jardovi už osmdesát let.

Jarda je v první řadě charakterní člověk. Statný chlap – skifař. Skála, o kterou se můžete kdykoliv opřít. My jsme si svým způsobem prohodili svá rodiště a působiště. Já jsem z Děčína a přesunul jsem se do jižních Čech, do Budějovic. Jarda je z jižních Čech, z Třeboně, a přesídlil do Ústí nad Labem. Po dlouhé roky vedl katedru biologie na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně.

Jarda byl vždy aktivním členem našeho pavoukářského společenství. Do roku 2010 se zúčastnil 74 seminářů a čtrnácti exkurzí – Šumava, České středohoří, Křivoklátsko, Broumovsko, Doupovské hory atd.

Jarda prvně použil pro našeho vzácného učitele a přítele Jana Buchara charakteristiku „zakladatel české arachnologické školy“. Jak jsme tenkrát jezdili po arachnologických kongresech, snad v Maďarsku si Konrad Thaler všiml, že se nám daří, že jsou v české výpravě zástupci tří generací. A pak někdo jiný podotkl, že jsme snad země s nejvyšším počtem systemizovaných míst pro arachnology na milion obyvatel na světě. Ano, arachnologové u nás působili v několika muzeích, na několika univerzitách, v Akademii věd. Stále se nám daří. Asi dobrá škola. Jarda se celý život věnoval studiu snovacího aparátu pavouků v těch nejširších souvislostech. Zpočátku se věnoval studiu snovacího aparátu kribelátních pavouků, posléze i sklípkanů, šestioček a dalších druhů. Včetně ontogenetických stadií. Buchar zmiňuje onu příhodu, když jsme byli na Evropském arachnologickém kongresu v sicilské Katánii a profesor Platnick vydyndal z Jardy poster, který si vítězoslavně odvezl do Ameriky. Jarda na něm ozřejmil, že není pravdou, že by sklípkanci rodu *Atypus* neměli spigoty na předních snovacích bradavkách. Mají je, ovšem pouze nymfy prvních dvou stadií; no a Jarda sklípkánky odchoval a ty spigoty u nymf našel. Na vláknech produkovaném těmito spigoty jsou mladí sklípkanci s to létat a osidlovat nová území.

Kongres v Katánii byl nezapomenutelný. Courali jsme vyprahlým krajem a na živých plotech z opuncí pozorovali obrovské, prostorové pavučiny. My koukali, Buchar věděl, že to jsou pavučiny pozoruhodného křížáka *Cyrtophora citricola*. A v těch pavučinách posedávali na okrajích kleptoparazitických pavouci – dlouhonohé třesavky *Holocnemus pluche*i a stříbřité malé snovačky *Argyrodes argyrodes*. Byli jsme u vytržení. Ale Jarda uvažoval dál. Ještě si tam někdy jindy zajel sám, všechny ty pavouky si převezl domů a vysadil je ve skleníku. A osobně pozoroval jedno z úžasných tajemství přírody. Samice křížáka vytvoří 4–6 kokonů, které zavěsí do sítě. Z každého z nich může vylézt po vylíhnutí 150–180 mláďat. „Může“, jelikož kokon má tak silnou stěnu, že ho samice musí v tom správném okamžiku protrhnout. Jenže poté, co

samice vypustí na svět svá mláďata ze dvou tří kokonů, umírá a zůstane zavěšena v pavučině. V tu chvíli se na její místo přesune jedna ze snovaček. A v pravou chvíli vytvoří do kokonu otvor a vezme si „desátek“ v podobě několika prvních mláďat. A všechna ostatní se tak dostanou ven. Bez pomoci zvenčí by zahynula. Najednou je z malého darebáčka – kleptoparazita, spíše spolupracovník – symbiont.

Jindy jsem vzal Jardu s jedním z jeho synků na vrch Vysoká Běta v Blanském lese. Já tam půl metru pod mokrým bukovým listím objevil v suti nepatrného pavoučka *Trogлонeta granulum*. Je menší než špendlíková hlavička. První samice jsem našel pár let před tím v suti na Obřím zámku na Šumavě, tady byla bohatá populace. Já měl radost z nového druhu pro republiku, Jarda to ovšem opět pojal po svém. Nachytl trogлонety živé a v laborce je odchoval. A zase zjistil úžasné věci, o kterých publikoval sérii článků; s oblibou jsem říkával, že Jarda na mých trogлонetách „udělal kariéru“ :-). Jarda vyřešil problémy s chovem výjimečně malých, chladnomilných, vlhkomilných a světloplachých pavoučků. Popsal stavbu jejich sítí k lovu kořisti, ultrastrukturu pavučinových vláken, tvorbu kokonu, který obsahuje průměrně pět vajíček. Během vývoje vajíček (26–27 dní) samice několikrát zbuduje novou síť a kokon do ní přemístí. Samice připevní kokon k podkladu a mezi něj a nově postavenou síť natahá předepjatá pružná vlákna. Pak vlezte na kokon a překouše vlákna, kterými je kokon zatím upevněn. Když překousne poslední, pružná vlákna zafungují coby gumicuky a kokon je i s matičkou doslova katapultován na nové místo. Tam ho samice zase připevní. Další prioritní výsledky o snovacím aparátu, stavbě sítí a tvorbě kokonů získal Jarda při studiu pranepatrného pavouka *Theridiosoma gemmosum*, nebo oné sicilské třesavky *Holocnemus pluche*i. Jarda se podílel i na arachnologickém výzkumu mnohých chráněných území severních Čech. Kdysi mne zavedl k úžasně kamenité suti v Průčelské roklí a poté i na modelovou lokalitu Kamenec v údolí Ploučnice – rozlehlou podmrzající kamenitou suť, kterou obývají mnohé glaciální reliktky.

Svět pavouků je úžasný a tady u nás je krásně.

Jardo, děkuju moc za dobrou společnost po celá ta leta a ať se ti nadále daří!!

BUCHAR J. 2014: K významnému životnímu jubileu Jaromíra Hajera. *Pavouk* **36**: 28–30.

HAJER J. 1994: Sklípkaní nežijí jen v tropech. *Živa* **42** (3): 121–123.

HAJER J. 1996: Pavoučí kleptobionti. *Živa* **44** (4): 176–178.

HAJER J. & ŘEHÁKOVÁ D. 2006: Silk produced by anterior lateral spinnerets of the *Trogлонeta granulum* (Araneae, Mysmenidae). Remarks on dragline-associated behavior of spiders. *Period. biol.* **108** (1): 27–35.

RŮŽIČKA V. 2010: *Česká arachnologie*. Plakát A0, 1 s.

Vlastimil Růžička

Na svahu Etny roku 1993 – Jan Buchar mezi svými žáky Jardou Hajerem a Vlastikem Růžičkou

Lenka Kubcová 50 – rozhovor

Lenko, všichni Tě znají coby specialistku na listovníky. Jak ses vlastně k tomuto tématu dostala?

*Během studií jsem se zaměřila na sběry pavouků na kmenech a v korunách stromů, především dubů. Listovníci se zde pravidelně objevovali. V té době působily nesnáze při determinaci dva druhy. Jednak *Philodromus praedatus*, u něhož až dosud nebylo jasné, zda je známo přiřazení jednotlivě se vyskytujících samců a samic k sobě navzájem. Objevení bohaté populace na Karlštejně významně přispělo k řešení této otázky. Druhým představitelem obtížně determinovatelné skupiny druhů *Philodromus aureolus* byl *Philodromus buchari*, kterého jsem na základě revize druhů této skupiny popsala jako nový druh pro vědu. Bohatý materiál rovněž umožnil sestavit klíč k této skupině druhů.*

Tím jsme se dostali k Tvému školiteli profesoru Janu Bucharovi, který mj. dlouhodobě spolupracoval se svým kamarádem profesorem Konradem Thalerem. Jak vzpomínáš na oba tyto velikány?

*Oba profesory pojilo velké celoživotní přátelství, oba byli velkými postavami světové arachnologie, oba byli dokonalými znalci přírody, oba byli velmi skromní lidé a skvělí učitelé. Pana profesora Buchara jsem poznala již při studiích. Bílá křída, malá kartička a dokonalá přednáška. Společně jsme strávili mnoho hodin nad binolupou, mnoho hodin v terénu a mnoho hodin rozhovorů o pavoucích a přírodě. Dlouhá léta mě vedl, povzbuzoval a inspiroval. Dostala jsem příležitost poznat jeho neopakovatelnou školu a být její součástí. Dnes si uvědomuji, že mně předal mnohem víc, než jen poznání arachnologického světa. Pana profesora Thalara a jeho paní jsem osobně poznala při jejich krátké návštěvě Prahy. Představovala jsem jim výsledky revize druhů skupiny *Philodromus aureolus* a popis nového druhu. Pan profesor v té době chystal ve spolupráci s Ch. Musterem práci podobného obsahu, týkala se mediteránních zástupců skupiny druhů *Philodromus aureolus*. Přesto přijal předložený rukopis, který se stal nakonec součástí monografie, kterou sám editoval.*

Ovšem nevěnovala ses jen vlastní vědecké práci, ale i pedagogické činnosti. Nyní vyučuješ biologii na Gymnáziu PORG. Jací jsou gymnaziální studenti ve srovnání s těmi vysokoškolskými?

Přavděpodobně to nejsou jiní studenti, ale studenti jiného věku. Dnes učím biologii na nižším i vyšším gymnáziu. Na obou stupních je přirozeně výuka biologie jiná. Studenti mají jiné požadavky. Co však mají společné je, že chtějí znát jasný cíl a proč se to učí. Mladší studenti obecně velmi baví přírodovědné předměty, rádi se účastní nejrůznějších soutěží, vybírají si

dlouhodobé biologické projekty, rádi vyrážejí do přírody. Mají rádi hodiny zábavné, motivující a inspirativní. Studenti na vyšším gymnáziu si již vybírají biologii s cílem, že se jí chtějí věnovat nebo ji budou potřebovat v dalších vysokoškolských studiích. Pracují již s menší skupinou studentů, kteří rádi probírají témata do větší hloubky, do větších podrobností a propojují si jednotlivé oblasti a předměty. Pracují na svých seminárních a maturitních pracích. Je velmi přínosné, když mohou realizovat tyto práce na vědeckých pracovištích a dostanou se tak do praxe. Mnohdy to ovlivní jejich další rozhodnutí, jakým směrem půjdou studovat.

Stalo se Ti, že by studenti někdy zareagovali úplně jinak, než jsi čekala?

To je ve výuce zcela běžné. Každý student je jiný, každá hodina je jiná, stejně tak třída, ale to mě právě baví. Studenti jsou zvědaví, vtipní, chytří, rádi se ptají, pokládají otázky a diskutují. Hodiny jsou živé a společně vás to neustále popohání a žene. To jsou skvělé hodiny, ale samozřejmě se objeví i hodiny průměrné. A občas si řeknu, že jsem to zvorala.

Jak se cítíš, když v hodině probíráš pavouky? Vědí Tví studenti o Tvé vědecké kariéře?

Na pavouky ve výuce se samozřejmě velmi těším. Studenti vědí, že se o pavouky dlouhodobě zajímám. Vyrážíme je lovit do terénu, v prostorách školy, pozorujeme je pod binolupou, vytváříme si nejrůznější typy sítí, pouštíme si ukázková videa. Zpravidla se nám to protáhne na několik hodin, stejně tak jako celá zoologie bezobratlých. Studenty pavouci baví, přestože často přicházejí s jistými obavami, které ale brzy ztrácejí.

Máš ještě čas a chuť sbírat a určovat pavouky i mimo školní akce?

Mám, ale stejně nejčastěji sbírám a určuji pavouky v rámci exkurzí nebo středoškolských prací. Právě letos se jedna maturantka rozhodla věnovat ve své seminární práci zhodnocení diverzity českých druhů pokoutníků metodou barkódování DNA. Ve spolupráci s Věrou Opatovou sestavila práci, která uspěla i v krajském kole Středoškolské odborné činnosti. Bylo skvělé vyrazit do terénu na stanoviště, kde jsem v 90. letech sbírala druhy jako *Textrix denticulata* nebo *Coelotes atropos* a opět uspět – čekaly na stejných místech. Vzpomínám i na vydařenou práci Šimona Petrova, dnes člena České společnosti arachnologické, která se zabývala studiem společenstva pavouků na lokalitě Šatovka v Praze. S Petrem Dolejšem a Šimonem jsme zde jednu sezonu sbírali pavouky. Je to lokalita s pěknými xerothermními trávníky na strmém svahu v Dolní Šárce. Úspěšná byla i středoškolská práce Šimona Zemana, která se věnovala průzkumu fauny kříšů, ploštic a pavouků na Vojkovské louce poblíž Řičan. Zajímavé výsledky přinesl i grant hlavního města Prahy, který se soustředil na sběr pavouků a štírků na stromech podél Vltavy a Botiče.

To jsou aktivity, na kterých spolupracuješ se zájemci o pavouky. Připravuješ i pro své ostatní studenty „něco navíc“, třeba přírodovědné kroužky nebo exotické výlety?

Ráda jsem a učím venku. Těší mě i jen tak společně putovat krajinou, uskutečňovat vícedenní přechody. Přestože se naše škola nachází v centru Prahy, pravidelně využíváme prostředí školní

zahrady, blízkého parku nebo škol v přírodě. Není to jen prostor pro výuku, ale především místo pro bádání a ochranu. I proto pečujeme o nejbližší přírodní památku Prosecké skály v projektu Patronáty Skautského institutu v Praze, zakládáme školní les v Železných horách nebo s kolegyní pravidelně pořádáme víkendové výpravy do přírody. Příroda nabízí studentům osobní zkušenost, aplikaci poznatků a dovedností v praktických situacích, možnost rozvíjet se a prohlubovat vztah k místům, vnímat, zkoumat a hodnotit ekologické a environmentální souvislosti. Ráda bych, aby se výuka a aktivity studentů co nejvíce přesunuly do reálného prostředí přírody jako té nejlepší učebnice biologie.

Kam ses se svými studenty vydala úplně nejdál?

Pravděpodobně nejdále jsem se vydala v minulém roce v červnu do Banátu. Zabalili jsme batohy a vyrazili autobusem, který jezdí pravidelně z Prahy do Svaté Heleny. Pak už jsme putovali přes několik českých vesnic. Tenhle kout krasové krajiny s krásnou přírodou, s půvabnými poličky a rozkvetlými loukami, s hlubokými zalesněnými údolími, s potoky a mlýnky, s malovanými vesnicemi, s pohostinnými a přátelskými lidmi si stále zachovává svůj půvab a kouzlo. Čas zde plyne jinak a jinak ho vnímají místní lidé. Když jsem se v lednu snažila telefonicky zamluvit z Prahy nějaké ubytování nebo stravu, tak jsem neobstála. Nejčastější odpovědí bylo, ať zavolám v květnu nebo na začátku června. Půl roku dopředu se nic neřeší, neplánuje. Nakonec vše klaplo, co jsme si v květnu jednou potvrdili, bez mailu a bookingu.

Co myslíš, že je pro naše současné studenty to nejdůležitější?

Pestrost výuky, pochopení tématu, ale i vzájemná důvěra a respekt. Sama jsem se starších studentů ptala, co je pro ně důležité. Zpravidla je to rozumět probírané problematice, ale důležitá je pro ně i velká nabídka materiálů a zdrojů. Dnešní středoškolská studentka nemá jazykové bariéry, mají možnost studia v zahraničí, jsou obklopeni a využívají moderní technologie. Důraz je třeba klást na jejich schopnost umět správně tuto rozmanitost zdrojů využít, logicky myslet, umět vyjádřit svůj názor, komunikovat a spolupracovat. Vhodná je v tomto směru například badatelská výuka, kde se studenti těmto dovednostem a kompetencím mohou naučit. Tato metoda je i pro výuku biologie velmi přirozená.

A pro pavouky a přírodu?

Není to podobné? Je to také například udržení pestrosti prostředí a krajiny, rozmanitost biotopů a stanovišť. To vše si musíme samozřejmě chránit. Překážkou často bývá právě nedůvěra a nízká spolupráce mezi oborovými resorty, nedostatečné propojení vědy a ochrany přírody a vysoká byrokratická zátěž.

Lenko, děkujeme za rozhovor a přejeme vše nejlepší, hodně dalších úspěchů a nadšených studentů.

Petr Dolejš

Zoologické dny Ostrava 2024

Již 53. ročník největší české zoologické konference Zoologické dny se uskutečnil 8.–9.2.2024 v Ostravě. Celkem se konference účastnilo 483 zoologů, zaznělo 144 přednášek a vystaveno bylo 144 posterů. Z arachnologickou tematikou jich bylo 16. Z České arachnologické společnosti se konference zúčastnilo 15 členů, jejichž příspěvky jsou níže.

Přehled příspěvků s arachnologickou tematikou (přednášky jsou vyznačeny tučně):

- **BYRONOVÁ M., KOVAŘÍK F. & ŠTÁHLAVSKÝ F.:** Karyotypová variabilita štírů čeledi Euscorpiidae (Arachnida: Scorpiones)
- **GAJDOŠ P., LITAVSKÝ J., LANGRAF V. & SCHLIMBACHOVÁ E.:** Vplyv štruktúry parku v Rusovciach na diverzitu epigeických spoločností pavúkov
- **GAJSKI D., WOLFF J., MELCHER A., WEBER S., PROST S., KREHENWINKEL H. & KENNEDY S.:** Facilitating taxonomy and phylogenetics: An informative and cost-effective protocol integrating long amplicon PCRs and third generation sequencing
- **KORENKO S., DORKOVÁ M., ŠIMEČKOVÁ A., SOLAR F. & PEKÁR S.:** Evolúcia využívania hostiteľov parazitoidmi (Hymenoptera, Ephialtini) asociovanými s pavúkmi (Araneae): meta-analýza
- **KÚRKA A., HRADSKÁ I., RÜCKL K. & DOLEJŠ P.:** Pavouci Šumavy
- **LANDOVÁ E., PETERKOVÁ Š., JANOVCOVÁ M. & FRYNTA D.:** Jsou pro nás všichni pavouci stejní: psychofyziologické reakce na různé typy pavoučích podnětů
- **MACHAČ O.:** Pavouci v dutinách stromů v Česku
- **MACHAČ O. & KREJČÍ T.:** Ohrožení a vzácní pavouci a sekáči získaní v rámci projektu Operačního programu ŽP: Monitoring a mapování vybraných druhů a inventarizace MZCHÚ
- **MOCK A., PARIMUCHOVÁ A., ĽUPTÁČIK P., DANKOVÁ D., RASCHMANOVÁ N., PAPÁČ V., RENDOŠ M., FENĎA P., JÁSZAY T., KRUMPÁLOVÁ Z., VIŠŇOVSKÁ Z., MELEGA M., OBOŇA J. & KOŠEL V.:** Biospeleológia Malých Karpát (západné Slovensko): výber poznatkov z aktuálneho komplexného terénneho výskumu
- **NIEDOBOVÁ J. & PURCHART L.:** Zimování bezobratlých v listovém opadu neproduktivních prvků dřevinné vegetace v intenzivně využívané agrární krajině
- **PURGAT P., GAJDOŠ P., ČERNECKÁ L. & ŠESTÁKOVÁ A.:** Pavúky z Červenej knihy Slovenska
- **ROTHOVÁ H., KORENKO S., OPATOVÁ V. & JANŠTA P.:** Lumci jako model pro studium koevoluce parazitoidů s hostiteli
- **ŘEZÁČ M., RŮŽIČKA V., DOLANSKÝ J. & DOLEJŠ P.:** Vertical distribution of spiders (Araneae) in Central European shallow subterranean habitats
- **SOLAR F., LÍZNAROVÁ E. & KORENKO S.:** Efekt ošetření neonicotinoidem na predáční aktivitu pavouka *Anyphaena accentuata* (Walckenaer)
- **ŠIMEČKOVÁ A., LÍZNAROVÁ E. & KORENKO S.:** Vliv ošetření neonicotinoidy na funkční odpověď pavouků rodu *Philodromus* (Araneae, Philodromidae)
- **ŠIPOŠ J., KOŠULIČ O., CHUDOMELOVÁ M., DORŇÁK O. & HÉDL R.:** The effect of small-scale canopy thinning on the diversity of plants and arthropods in lowland forest. Do we really understand the ecological processes shaping species communities?

Ondřej Macháč

Diskuze arachnologů u jednoho z posterů na Zoologických dnech v Ostravě (foto F. Trnka)

BIBLIOGRAFIE

Česká bibliografie

Pavouci

- BEYDIZADA N. I., CANNONE F., PEKÁR S., BARACCHI D. & DE AGRÒ M. 2024: Habituation to visual stimuli is independent of boldness in a jumping spider. *Anim. Behav.* **213**: 61–70. DOI: 10.1016/j.anbehav.2024.04.010
- BOLDORINI G. X., MCCARY M. A., ROMERO G. Q., MILLS K. L., SANDERS N. J., REICH P. B., MICHALCO R. & GONÇALVES-SOUZA T. 2024: Predators control pests and increase yield across crop types and climates: a meta-analysis. *Proc. R. Soc. B.* **291** (20232522): 1–11. DOI: 10.1098/rspb.2023.2522
- DOLEJŠ P. 2023: A historical collection of Greek spiders (Arachnida: Araneae) in the National Museum of the Czech Republic. *Arachnol. Mitt.* **66**: 17–23. DOI: 10.30963/aramit6603
- DUQUE T., CHOWDHURY S., ISAIA M., PEKÁR S., REISS K., SCHERF G., SCHÄFER R. B. & ENTLING M. H. 2024: Sensitivity of spiders from different ecosystems to lambda-cyhalothrin: effects of phylogeny and climate. *Pest Manag. Sci.* **80**: 857–865. DOI: 10.1002/ps.7818
- GAJSKI D., MIFKOVÁ T., KOŠULIČ O., MICHÁLEK O., ŠTARHOVÁ SERBINA L., MICHALCO R. & PEKÁR S. 2024: Brace yourselves, winter is coming: the winter activity, natural diet, and prey preference of winter-active spiders on pear trees. *J. Pest. Sci.* **97** (1): 113–126. DOI: 10.1007/s10340-023-01609-5
- LÁCHOVÁ E. 2024: Příspěvek k poznání produkce a role hedvábí u pavouků rodu *Clubiona* Latreille, 1804 (Araneae, Araneomorphae: Clubionidae) [Contribution to knowledge of silk production and its role

in spiders of the genus *Clubiona Latreille, 1804 (Araneae, Araneomorphae: Clubionidae)*]. MSc. thesis, Purkyně University, 93 pp. (in Czech, English abstract).

- MACHÁT Z. & MACHAČ O. 2024: Wasp spider *Argiope bruennichi* preys on a juvenile viviparous lizard *Zootoca vivipara*. *Herpetol. Bull.* **168**: 42–43. DOI: 10.33256/hb168.4243
- MACHAČ O. 2024: Ptačí budky jako zimoviště pro pavouky (Bird nesting boxes as shelters for overwintering spiders). *Živa* **72** (1): 38–39 (in Czech, English summary).
- MACHAČ O. & KREJČÍ T. 2024: Nálezy vzácných a ohrožených druhů pavouků (Araneae) a sekáčů (Opiliones) z vybraných chráněných území v ČR. Records of endangered and rare species of spiders and harvestmen from selected protected areas in Czech Republic. *Příroda, Praha* **44**: 61–74 (in Czech, English abstract and summary).
- MICHALKO R., PURCHART L., HOFMAN J. & KOŠULIČ O. 2024: Distribution of pesticides in agroecosystem food webs differ among trophic groups and between annual and perennial crops. *Agron. Sustain. Dev.* **44** (13): 1–16. DOI: 10.1007/s13593-024-00950-y
- MRÁZ R., ŠTĚPKA K., PEKÁR M., MATULA P. & PEKÁR S. 2024: MAPHIS – Measuring arthropod phenotypes using hierarchical image segmentations. *Methods Ecol. Evol.* **15** (1): 36–42. DOI: 10.1111/2041-210X.14250
- PEKÁR S. & BRABEC M. 2024. *Moderní analýza biologických dat. 4. Analýza času do události a další metody v prostředí R*. Masaryk University Press, Brno 260 pp.
- PEKÁR S., MARTIŠOVÁ M. & SENTENSKÁ L. 2024: *Central European Spiders: A Memory Game*. Masaryk University Press, Brno.
- PEKÁR S., ŘEZÁČ M., KOCOUŘEK F. & STARÁ J. 2024: Effect of three pest-control management systems on abundance, species richness, and selected traits of spiders (Araneae) assemblage in apple orchard. *Int. J. Pest Manag.* **70** (3): 310–322. DOI: 10.1080/09670874.2021.1969471
- ŘEZÁČ M. 2024: Temnomil sklepní – evropský pavouk roku 2024 (*Nesticus cellulanus* – European spider of the year 2024). *Živa* **72** (2): 79–80 (in Czech, English summary).
- ŘEZÁČ M. & DOLANSKÝ J. 2023: Sedmdesátiny Vlastimila Růžičky, dlouholetého náčelníka české arachnologie [Seventieth birthday of Vlastimil Růžička, long-time chief of Czech arachnology]. *Živa* **71** (6): CXCI–CXCI (in Czech).
- SAKSONGMUANG V., MICHALKO R., PETCHARAD B. & BUMRONGSRI S. 2024: Changes in vegetation complexity during the development of rice ecosystems affect orb-weaving spider-prey trophic networks. *Agr. Forest Entomol.* **26** (3): 353–365. DOI: 10.1111/afe.12618
- SAKSONGMUANG V., MICHALKO R., PETCHARAD B. & BUMRONGSRI S. 2024: Changes in community composition and prey capture of web-building spiders during rice field development. *Basic Appl. Ecol.* **79**: 29–37. DOI: 10.1016/j.baae.2024.05.003
- WALTER J., HRADSKÁ I., KOUT J., VODIČKA S., MATĚJKOVÁ I. & KONVIČKA M. 2024: Assembly of heterotrophic communities during spontaneous succession in quarries: invertebrates model groups and macromycetes. *Restor. Ecol.* **32** (3): 1–10. DOI: 10.1111/rec.14081

Sekáči

- MACHAČ O. & KREJČÍ T. 2024: Nálezy vzácných a ohrožených druhů pavouků (Araneae) a sekáčů (Opiliones) z vybraných chráněných území v ČR. Records of endangered and rare species of spiders and harvestmen from selected protected areas in Czech Republic. *Příroda, Praha* **44**: 61–74 (in Czech, English abstract and summary).

Štírci

- MUSTER C., KORBA J., BOGUSCH P., HENEGER P. & ŠTÁHLAVSKÝ F. 2024: Yet they differ: Reconsiderations of diversity within *Dactylochelifer latreillii* (Arachnida: Pseudoscorpiones). *Diversity* **16** (137): 1–24. DOI: 10.3390/d16030137

Štíři

- DEBOER-AYREY, MYERS B. T., BRYSON R. W. JR, WEBBER M. M., GRAHAM M. R., LOWE G., FET V. & KOVAŘÍK F. 2024: In Memoriam Richard F. Ayrey (1948–2024). *Euscorpius* **383**: 1–11
- KOVAŘÍK F. 2024a: Scorpions of the Horn of Africa (Arachnida, Scorpiones) Part XXXI. Two new genera from Somaliland: *Sanaag* gen. n. and *Sahil* gen. n. (Buthidae). *Euscorpius* **386**: 1–11.
- KOVAŘÍK F. 2024b: Scorpions of the Horn of Africa (Arachnida, Scorpiones). Part XXXII. *Barbaracurus hofereki* sp. n. from Djibouti. *Euscorpius* **387**: 1–12.
- KOVAŘÍK F., LOWE G, ELMI A. SH A. & ŠTÁHLAVSKÝ F 2024: Scorpions of the Horn of Africa (Arachnida: Scorpiones). Part XXX. *Parabuthus* (Buthidae) (Part III), with description of three new species from Somaliland and occurrence of *Parabuthus eritreensis* Kovařík, 2003. *Euscorpius* **385**: 1–27.
- ŘEZÁČ M. 2024: Jak prokázat zavlečení aneb Konec štirů v Čechách (How to prove introduction – the end of scorpions in the Czech Republic). *Živa* **72** (1): 35–37 (in Czech, English summary).
- TANG V., LIU Z., GRAHAM M. R., FET V., KOVAŘÍK F. & ŠTÁHLAVSKÝ F. 2024: Revision of the genus *Olivierus* in Xinjiang, China, with comments on *Mesobuthus thersites* (Scorpiones: Buthidae). *Euscorpius* **383**: 1–58.
- YAĞMUR E. A., KOVAŘÍK F., FET V., KURT R., HUSSEN F. S., AL-KHAZALI A. M., KACHEL H. S. & AL-FANHARAWI A. A. 2024: New records of *Mesobuthus mesopotamicus* (Penther, 1912) in Iraq and *Mesobuthus faiki* sp. nov. from Turkey (Scorpiones: Buthidae). *Euscorpius* **388**: 1–22. KOVAŘÍK F. 2023: *Lychas jakli* sp. n. (Scorpiones: Buthidae) from Indonesia. *Euscorpius* **367**: 1–8.

Inventarizační průzkumy 2023

Tento seznam má sloužit jako přehled pro členy ČAS, kdo a kde prováděl výzkumy, jejichž výsledky nejsou uvedeny v Databázi pro Katalog. Seznam zpráv za rok 2024 přineseme v přespříštím čísle našeho zpravodaje *Pavouk*.

- DOLEJŠ P., HUŠEK J., MORAVEC J. & PODROUŽKOVÁ Š. 2024: *Velkolom Čertovy schody – západ. Fauna sanovaných a rekultivovaných ploch lomu. Monitorovací studie XXVI. etapa (2023)*. Dep. in: Národní muzeum, Praha, SCHKO Český kras, 53 pp.
- MACHAČ O. 2023: *Souhrnná zpráva z inventarizačního průzkumu pavouků v NPP Semínský přesyp*. Dep. In: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Regionální pracoviště Východní Čechy, Pardubice, 5 pp.
- ŘEZÁČ M. 2023: *Pavouci přírodní památky Kalvárie v Motole (Praha)*. Dep. in: Oddělení péče o zeleň, Odbor ochrany prostředí Magistrátu hlavního města Prahy, 31 pp.
- ŘEZÁČ M. 2023: *Poznámky k arachnofauně a flóře přírodní památky Cikánka II v Praze-Radotíně*. Dep. in: Oddělení péče o zeleň, Odbor ochrany prostředí Magistrátu hlavního města Prahy, 21 pp.

Pokyny pro autory

Psaní textu

- **publikování:** zveřejnění článku ve zpravodaji *Pavouk* je považováno za jeho publikování; plánujete-li svůj příspěvek publikovat ještě v jiném (např. zahraničním) časopise, dodržujte následující pravidla:
 - *buď* zprávu pošlete do *Pavouka* až po řádném publikování v jiném časopise
 - *nebo* zprávu v *Pavoukovi* nedoplňujte obrázky ani anglickým překladem
- **odstavce:** oddělujte jedním stisknutím klávesy Enter (nikoliv několika úhozy mezeríku)
- **latinské jméno rodu a druhu:** pište *kurzívou*
- **datum:** 13.–27.10.2020 (s pomlčkou a bez mezer)
- **jméno autora příspěvku:** *kurzívou* a zarovnání vpravo (nikoliv pomocí několika úhozů mezeríku nebo tabulátoru)
- **odkaz na obrázek:** (obr. 1)
 - je-li součástí textu jen jeden obrázek, odkaz být nemusí
- **popis obrázku:** **Obr. 1:** Co obrázek ukazuje (foto J. Příjmení)
 - je-li součástí textu jen jeden obrázek, číslo být nemusí
- **použití přejatého obrázku:** pouze se souhlasem původního autora nebo vydavatelství
- **anglický abstrakt:** povinný u taxonomických faunistických příspěvků významem přesahujících hranice ČR, u ostatních velmi žádoucí
 - vložit pod český nadpis
 - psát celý *kurzívou*, překlad názvu článku navíc **tučně**, latinská jména druhů normálním písmem

Citování

- **autor popisu taxonu:** Příjmení, rok
- **citace v textu:** PŘÍJMENÍ *et al.* rok (příjmení KAPITÁLKAMI, nikoliv VERZÁLKAMI)
- **citace článku:** PŘÍJMENÍ K. J. rok: Název článku. *Jm. čas. zkr. ročník* (číslo): od–do.
 - je-li název dvojjazyčně, použijte jen český ekvivalent
 - nepište podtituly časopisů (např. *Arachnology Letters*, *Zpravodaj ČAS* atp.)
 - DOI neuvádějte
- **citace knihy:** PŘÍJMENÍ K. J. & PŘÍJMENÍ K. J. rok: *Název knihy*. Vydavatel, město, počet stran pp.
- **citace internetových stránek:** do textu pomocí *, ** atd. a pod text rovnou odkaz

FOTOKOUTEK

Křižáci si své síťe staví leckde, často i na neobvyklých místech, jako jsou semafony, větrací otvory špajzky nebo třeba na volantu. Aneb jak se pozná auto arachnologa (foto O. Machač)

Větší druhy běžníků z rodu *Xysticus* jsou schopni hravě ulovit i včelu medonosnou... (foto J. Erhart)

...a nejsou mezi pavouky sami, kdo to umí, jak si můžete přečíst v článku z roku 1934 od Vladimíra Šilhavého „Pavouci lovící včely“ (foto J. Erhart)

Na této fotce je dospělá samice sekáče rohatého (*Phalangium opilio*), což by nebylo nic mimořádného (stejně jako kvalita fotky). Zajímavá je ale datum pořízení snímku (8.5.2024), v našich podmínkách totiž tito sekáči dospívají většinou až v létě (od konce června, ve vyšších polohách až koncem v července). Na lokalitě na okraji Mělníka bylo v ten den pozorováno asi 20 jedinců, z nichž většina byla již dospělá. Zdá se, že letos je fenologie některých druhů výrazně posunutá (foto O. Machač)

PAVOUK – Zpravodaj České arachnologické společnosti, číslo 56

Vydává: Česká arachnologická společnost, z. s.

Redakce: Ondřej Machač, Petr Dolejš, Jan Erhart

Adresa redakce: Bratrská 10, 750 02 Přerov

E-mail: machac.ondra@seznam.cz

ISSN: 1804-7254

Zpracováno v programu: Microsoft Word

Titulní strana:

Evropský pavouk roku 2024 – temnomil sklepní (*Nesticus cellulanus*) (foto F. Schenk)

Toto číslo vyšlo 15.7.2024

